

*Глушко Аліна Дмитрівна,
кандидат економічних наук, доцент
Садовий Михайло Сергійович, магістрант
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка» (Україна)*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОСВІД ЄС

В умовах Industry 4.0 ключовим фактором розвитку було визначено цифрові технології. Штучний інтелект (ШІ) став невід'ємною частиною цього етапу становлення розумних виробництв, здатним стимулювати інновації, підвищити продуктивність праці та якість продукції і послуг. Використання ШІ у різних секторах економіки, сферах суспільного життя обґрунтовується можливостями, які створюються завдяки його впровадженню [1]. Потенціал ШІ в аспекті своєчасного виявлення загроз у кіберпросторі, запобігання кіберзлочинності, яка щороку спричиняє мільярдні фінансові та репутаційні збитки, став основою для його використання в напрямку зміцнення економічної безпеки [2]. Враховуючи необхідність забезпечення економічної безпеки України, доцільно розглянути позитивний досвід ЄС.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) використовує ШІ у різних аспектах своєї діяльності як для підвищення ефективності й результативності, так і для забезпечення безпеки. Алгоритми штучного інтелекту застосовуються для аналізу величезних обсягів даних, включаючи фінансову звітність, ринкові тенденції та оцінку впливу на навколишнє середовище, щоб допомогти в оцінці проєктних пропозицій і виявленні потенційних ризиків [3]. Це дозволяє ЄІБ більш ефективно приймати обґрунтовані інвестиційні рішення та захиститися від фінансових втрат.

Системи штучного інтелекту, впроваджені ЄБ, здатні виявляти аномалії та закономірності у фінансових транзакціях, допомагаючи виявляти потенційні шахрайські дії. Цей проактивний підхід зберігає фінансові ресурси ЄБ і захищає його клієнтів від фінансових втрат [4]. З метою захисту ІТ-інфраструктури ЄБ і персональних даних від кібератак впроваджено рішення кібербезпеки на базі штучного інтелекту. Це забезпечує конфіденційність, цілісність і доступність критичних інформаційних активів [5].

ЕUIPO (Європейська агенція інтелектуальної власності) використовує ШІ для аналізу патентів та інших даних про інтелектуальну власність, щоб виявити потенційні порушення. Це дозволяє ЕUIPO ефективно захищати права інтелектуальної власності європейських підприємств. Так, за підтримки ЕUIPO та з використанням технологій ШІ була заснована найбільша у світі безкоштовна онлайн-база даних торговельних марок, яка дозволяє користувачам за лічені секунди порівнювати графічні представлення своїх торгових марок із понад 57 мільйонами заявок на торгові марки [6].

Враховуючи потенційні можливості ШІ щодо зміцнення економічної безпеки, ЄС здійснює активну інвестиційну діяльність в цьому напрямі. У 2021 році було виділено 20 мільярдів євро на дослідження в галузі ШІ протягом наступних семи років. Ці інвестиції спрямовані на розробку нових технологій, а також на вирішення етичних та соціальних проблем, пов'язаних зі ШІ. Щодо ризиків, пов'язаних із використанням ШІ, ЄС впроваджено ряд заходів для забезпечення відповідального та етичного застосування технологій ШІ. У 2018 році ЄС оприлюднив «Етичні принципи для штучного інтелекту в Європі» [7], які мали на меті врахування прав і свобод громадян у процесі використання ШІ.

Перехід до Industry 5.0, яка базується не лише на технологіях, а і на таких принципах, як людиноцентричність

та соціальна користь, а також твердженні, що технологічні інновації мають базуватися на етичних цілях, а не навпаки, сприяли прискоренню законодавчого врегулювання використання ШІ. У березні 2024 року Європарламентом був ухвалений «Закон про штучний інтелект» [8], який встановив нові зобов'язання для ШІ на основі їхніх потенційних ризиків і впливу на суспільство, що відображає зростаючу необхідність забезпечення етичного та безпечного використання цієї технології. Таким чином, ЄС визнає потенційні переваги ШІ, а також ризики, пов'язані з ним та вживає заходів для того, щоб ШІ розроблявся та використовувався таким чином, щоб приносити користь суспільству.

Досвід ЄС у сфері ШІ є цінним прикладом того, як уряди можуть сприяти відповідальному розвитку та використанню цієї технології. По-перше, важливо розробити чітку політику та нормативні рамки для ШІ. По-друге, слід стимулювати інновації та інвестиції в дослідження та розробки ШІ. По-третє, важливо забезпечити, відповідальне та етичне розроблення і застосування ШІ.

Таким чином, європейські регулятори активно працюють над впровадженням повноцінного регулювання штучного інтелекту в ЄС. Україна має розробити власну стратегію розвитку ШІ, ґрунтуючись на позитивному досвіді ЄС. Це завдання є першочерговим, з урахуванням процесу інтеграції до Європейського Союзу

Література

1. Shefer O., Laktionov O., Pents V., Hlushko A., & Kuchuk N. (2024). Practical principles of integrating artificial intelligence into the technology of regional security predicting. *Advanced Information Systems*, 8(1), 86–93.
2. Онищенко С.В., Маслій О.А. Ризики та загрози в умовах цифровізації: безпековий аспект. II International

Scientific Conference Development of Socio-Economic Systems in a Global Competitive Environment: Conference Proceedings, May 24th, 2019. Le Mans, France. P.54-56.

3. Artificial intelligence, blockchain and the future of Europe. *European Investment Bank*. URL: <https://www.eib.org/en/publications/online/all/ai-blockchain-and-future-of-europe-report>

4. Onyshchenko, V., Yehorycheva, S., Maslii, O. & Yurkiv, N. (2020). Impact of Innovation and Digital Technologies on the Financial Security of the State. *Lecture Notes in Civil Engineering*. Volume 181. pp. 749–759. https://doi.org/10.1007/978%2D3%2D030%2D85043%2D2_69

5. Onyshchenko, S., Hlushko, A., Yanko, A. (2020). Role and importance of information security in a pandemic environment. *Economics and Region*, 2 (77), 103–108.

6. AI at EUIPO: In-house image search in TMview extended to all TM5 offices. *EUIPO*. URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/news/ai-at-euipo-in-house-image-search-in-tmview-extended-to-all-tm5-offices>

7. EU guidelines on ethics in artificial intelligence: Context and implementation. *European Parliament*. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2019\)_640163](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2019)_640163)

8. Європейська Комісія вітає політичну домовленість щодо Закону про штучний інтелект. EEAS. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/європейська-комісія-вітає-політичну-домовленість-щодо-закону-про-штучний-інтелект_uk?s=232.

9. Glushko A.D. (2013). Directions of Efficiency of State Regulatory Policy in Ukraine. *World Applied Sciences Journal*. Pakistan: International Digital Organization for Scientific Information, 27 (4), pp. 448-453. <https://doi.org/10.5829/idosi.wasj.2013.27.04.13656>.